

Sosiaali- ja terveysministeriö

STM064:00/2010

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä, kehittämistä ja valvontaa koskevan lainsäädännön uudistaminen

Peruslinjauksia valmistelevan työryhmän väliraportti

Turun kaupungin sosiaali- ja terveystoimi lausuu pyydettyä lausuntonaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä, kehittämistä ja valvontaa koskevan lainsäädännön uudistamista valmistelevan työryhmän väliraportista seuraavaa:

Raportissa on tuotu esille keskeisiä tavoitelinjauksia, joita ovat mm. yhdenvertaisuus, asiakaskeskeisyys, toiminnan vaikuttavuus ja kustannustehokkuus sekä sosiaali- ja terveydenhuollon vetovoimaisuuden lisääminen. Tavoitelinjaukset ovat sinällään kannatettavia. Erityisesti lausuntopyynnössä on pyydetty arvioita tulevista rakennelinjauksista.

Työryhmä on esittänyt raportissaan peruslinjauksia, joihin tulevan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen olisi perustuttava.

Rakennelinjaukset on jaettu yhdeksän eri otsikon alle seuraavasti:

1. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä on päätettävä demokraattisesti
2. Sosiaali- ja terveydenhuolto on järjestettävä yhtenä kokonaisuutena
3. Terveydenhuollon on oltava osa muuta yhteiskunnallista päätöksentekoa
4. Järjestämis- ja rahoitusvastuun on oltava samassa organisaatiossa
5. Sosiaali- ja terveydenhuolto on järjestettävä nykyistä laajemmilla väestöpohjilla
6. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuottamisessa on otettava huomioon alueelliset erityispiirteet
7. Erilaiset tuotantotavat on mahdollistettava
8. Palvelujen jatkuva kehittäminen on osa järjestämisvastuuta ja sitä tukee tukea alueellisesti ja valtakunnallisesti ja
9. Kansallisella ohjauksella on varmistettava väestön yhdenvertaisuus, oikeusturva ja palvelujen laatu.

Työryhmän näkemys, että sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä on päätettävä demokraattisesti, on kannatettavaa ja välttämätöntä, jotta sosiaali- ja terveydenhuoltoon oikeutettujen tahto välittyy sekä peruskunnassa että eduskunnassa. Järjestämisvastuu edellyttää vahvuutta ja vastuunkantoa toteutuakseen yhdenvertaisesti ja ihmisten oikeuksia kunnioittaen.

Sosiaali- ja terveystoimien palveluja koskevat päätökset ovat merkittävä osa kunnallista päätöksentekoa, mutta myös muulla kuntien toiminnalla vaikutetaan

suuresti asukkaiden hyvinvointiin. Päätöksenteon kuntatasolla ja palvelujen toteuttamisen tulee pohjautua yhteiseen kokonaisnäkemykseen, johon sosiaali- ja terveyspalvelujen lisäksi kuuluvat kiinteästi kaavoitus, rakentaminen, koulutus, kulttuuri ja liikunta. Toisaalta hyvinvointi- ja terveyseroihin vaikutaan merkittävästi valtakunnan tason päätöksenteolla. Erityisesti tulee huolehtia heikoimmassa asemassa olevien palveluiden turvaamisesta ja eriarvoistumisen ehkäisemisestä. Kansallisella normi-, resurssi- ja informaatio-ohjauksella turvataan väestön yhdenvertaisuus, oikeusturva ja palvelujen laatu. Toisaalta tarkka normiohjaus kaventaa kuntien päätäntävaltaa.

On selvää, että ennaltaehkäisevällä toiminnalla pystytään ehkäisemään sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden tarvetta. Tällä hetkellä resurssit kohdistuvat enemmänkin korjaaviin toimenpiteisiin. Merkitystä on myös sillä, miten ennaltaehkäisevää toimintaa ja sen kehittämistä tuetaan eri ministeriöiden hallinnonaloihin kuuluvilla rahoituksilla. Raportissa mainitaan uhkakuva mm. sosiaali- ja terveyspalveluita uhkaava medikalisaatio sellaisissa-kin tapauksissa kun tuen tarve perustuu pikemminkin sosiaalisiin ongelmiin tai arkipäivässä pärjäämiseen.

Järjestämisvastuun ja rahoitusvastuun tulee ehdottomasti olla selvityksen esittämällä tavalla samoissa käsissä. Järjestämispäätös tarkoittaa samalla päätöstä rahoituksesta, minkä takia järjestämisvastuussa olevalla toimijalla täytyy olla käsitys kokonaisjärjestelmän kustannustehokkuudesta ja vaikutavuudesta. Järjestäminen voidaan toteuttaa laajemmalla väestöpohjalla, mutta tuottamisen tulee tapahtua lähellä palvelujen tarvitsijaa.

Sosiaali- ja terveysongelmat ovat usein laajoja ja niiden ratkomisen yhtäaikaaisesti samassa palvelukokonaisuudessa on kannatettavaa. Sosiaali- ja terveyspalveluiden suurkuluttajat eivät välttämättä nykyisellään saa oikeanlaista palvelua ja monesti asiointi tapahtuu useassa viranomaisessa ilman kokonaisvaltaista koordinoitua. Parempi tiedonvälitys ja joustavat palvelut edellyttävät myös tietosuoja- ja tietojärjestelmäkysymysten ratkaisua koko valtakunnan tasolla. Rahoitusjärjestelmän uudistamista pohdittaessa tulee ottaa huomioon myös asiakaskeskeisyys ja palvelurakenteen yksinkertaistaminen. Viimesijaiset etuudet ovat muodostuneet suuren väestönosan pääasialliseksi tulonlähteeksi ja myös tähän kehitykseen on puututtava. Edelleen alueelliset tulonsiirrot ovat perusteltuja mutta pitkän aikavälin suunnittelussa tulee huolehtia siitä, että valtakunnan kehittämislinjauksissa huomioidaan kaupungistuminen ja väestön keskittyminen suurempiin taajamiin.

Henkilöstövoimavaroista huolehtiminen ja työolojen kehittäminen tulee jatkossa ottaa keskeiseksi teemaksi sosiaali- ja terveysalan kehittämisessä. Nykyisellään niukat taloudelliset voimavarat tarkoittavat sitä, että monissa palvelutehtävissä korostuu portinvartijuus asiakaskeskeisyyden sijaan. Tämä vaikuttaa työssä jaksamiseen ja motivaatioon. Näiltä osin selkeämpi normiohjaus helpottaa asiakaspalvelua. Taloudellisten tukien maksatuksen osalta esimerkiksi Kansaneläkelaitoksen valtakunnallisen verkoston hyödyntäminen voi tuoda tasapuolisempaa kohtelua asiakkaille.

Julkinen palvelunjärjestäjä voi huolehtia palveluista tuottamalla palveluja itse, yhteistyössä muiden palvelujen järjestäjien kanssa tai hankkimalla palveluja muilta palvelujen tuottajilta. Tämä on mahdollista jo nykyiselläänkin.

17.1.2011

49-2011

Kehittämistyössä tulee ottaa huomioon hankintalainsäädännön tarkentaminen kumppanuusmahdollisuuksia tukevaksi. Erityisesti kansalaisjärjestöjen ja yhdistysten toiminta tiettyjen palveluiden tuottajina on vaikeutunut mm. Euroopan unionin normiohjauksen tiukentumisen myötä.

Turun kaupungin sosiaali- ja terveystoimi

Riitta Liuksa
peruspalvelujohtaja